بررسی آخرین تحولات ساختاری و محتوایی غزل از سال ۱۳۷۰ تا ۱۳۹۰

مهدی زارعی[۱]

چکیده

قالب غزل در طول چند صد سالی که از عمر پر فراز و نشیب خود سپری کرده، همواره شاهد تغییر و تحولاتی در محتوا و ساختار خود بوده است. اما آنچه که در این نوشتار مورد بررسی قرار خواهد گرفت، آخرین تحولاتی است که در طول دو دهه‌ی اخیر توسط غزل سرایان جوان در محتوا و ساختار این قالب کهن به وجود آمده است؛ تغییراتی که بی‌شک تحت تأثیر فضای حاکم بر شعر معاصر (نیمایی، سپید و...) بوده و به لطف انعطاف‌پذیری غیرقابل انکاری که این قالب از خود نشان داده است همچنان بعد از گذشت هزار سال به عنوان یکی از پرکاربردترین قالب‌ها به حیات ادبی خود ادامه می‌دهد.

واژه‌های کلیدی: غزل معاصر، تحولات، محتوا، ساختار

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی- واحد تهران شمال، ایران

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇

۱۳۹ ◇◇◇

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇

۱۴۱ ◇◇◇

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇

۱-۲-۲. خودکشی

مثال:

لبخند زد به ساعت روی جلیقه‌اش فرقی نداشت ساعت و روز و دقیقه‌اش
در لوله‌ی تفنگ گلوله گذاشت، گفت: آدم چه فرقی دارد قلب و شقیقه‌اش؟
شلیک! گُمب!... بعد گلی مخملی شکفت بر دکمه‌های تنبل روی جلیقه‌اش[۱۳]
(میرزایی، ۱۳۸۷: ۱۳۰)

۱-۲-۳. سیگار کشیدن

مثال:

می‌خواهم از تو بگذرم و مثل حادثه در تنگنای تیره‌ی تکرار گم شوم
آنگاه مثل سوختن لحظه‌های خیس در دودهای حلقه‌ی سیگار گم شوم[۱۴]
(خنیاگر، ۱۳۸۱: ۸۱)

۱-۲-۴. اعتیاد به مواد مخدر و روان‌گردان‌ها

مثال:

بلا به سمت تو آمد، گرفت جانت را جرقه‌ای زد و سوزاند خانمانت را...
پدر چه کرده برایت حشیش جز این که گرفته از تو تن سالم و جوانت را...[۱۵]
(رشیدی، ۱۳۸۴: ۶۱)

۱-۲-۵. زیر سؤال بردن باورهای دینی و...

مثال:

از این نتیجه داور بازی کلافه است و آخرین دقایق وقت اضافه است...
«یک لحظه صبر و حوصله، یک بوسه بیشتر دنیای پشت ابر، عزیزم خرافه است...[۱۶]
(معارف، ۱۳۸۶: ۱۴)

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇

۱۴۵ ◇◇◇

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇

۱۴۷ ◇◇◇

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇

۱۴۹ ◇◇◇

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇

۱۵۱ ◇◇◇

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇

ندهد گیر هی به شوهر خود هی نخواهد پی تنش باشد...
دست در جیب شوهرش نکند بلکه در جیب وی شپش باشد...[۴۶]
(اشتیاقی، ۱۳۸۹: ۴۲)

۱-۴-۸. بوق زدن بی‌دلیل ماشین‌ها

مثال:

رانندهها بدون سبب بوق می‌زنند هنگام ظهر و نیمه‌ی شب بوق می‌زنند...
یا می‌زنند از تو جلو، دست روی بوق آن هم اگر نشد، زعقب بوق می‌زنند...[۴۷]
(مجردزاده کرمانی، ۱۳۸۸: ۱۰۱)

۱-۴-۹. فوتبال

مثال:

گلش پرپر، دو کفشش پاره فوتبال عجب وضعش فلاکت باره فوتبال...
تو گوشت پنبه‌کن مشدی که امروز پر از فحش و پر از لیچاره فوتبال...
مدیریت که کشکی شد، عزیزم! بکش آه و بگو بیچاره فوتبال[۴۸]
(سلیمانی‌پور، ۱۳۸۹: ۱۴۸)

۱-۴-۱۰. شعر و شاعری

مثال:

گذشتی و نگذشتم، رمیدی و نرمیدم نهفتی و ننهفتم، چمیدی و نچمیدم
مدیح مردم نادان، سرودی و نسرودم به نعره چاک گریبان، دریدی و ندریدم
به پیشگاه رئیسان، خمیدی و نخمیدم کنار بادیه لیسان، لمیدی و نلمیدم[۴۹]
(زرویی نصرآباد، ۱۳۸۹: ۱۳۳)

۱-۵. آئینی

«وجه تمایز شعر آئینی با دیگر انواع شعر، به جهت موضوعی، در مقوله‌های مختلف مذهبی است که به آن می‌پردازیم و الّا در خصوص عناصر شعری هیچ تفاوتی با آنها

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇

۱۵۵ ◇◇◇

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇

۱۵۷ ◇◇◇

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇

۱۵۹ ◇◇◇

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇

۱۶۱ ◇◇◇

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇

۱۶۳ ◇◇◇

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇

۱۶۵ ◇◇◇

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇

۱۶۷ ◇◇◇

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇

۱۶۹ ◇◇◇

فصلنامه‌ی تخصصی زبان و ادبیات فارسی ◇◇◇